

Toespraak Guido Tack

Beste familie, vrienden en kennissen van Ulrich,

Op vraag van de familie en mede namens Natuurpunt en het Milieufront Omer Watez wil ik u een getuigenis brengen over Ulrich.

Ik ga beginnen met een anekdote waarvan ik weet dat het hem ongelooflijk veel plezier doet als ik ze nu bovenhaal. Ik heb het opgezocht in mijn notaboekjes van toen : het was 16 januari 1972. André Boonaert was aangewezen om die dag samen met mij, een snotaap van 13 jaar, de jaarlijkse internationale waterwildtellingen uit te voeren in de Heurnemeersen. André zei me dat Ulrich Libbrecht, zijn leraar in St-Lucas en nog niet zo lang voorzitter van onze natuurvereniging, De Wielewaal afdeling Schelde-Leie, mee zou gaan. Hij vertelde er ook bij dat Ulrich een echte intellectueel was, en kort daarvoor had gedoctoreerd in Leiden. Ik stelde me dus in op een statige, wat gesloten man met een hoog professorgehalte, maar dat bleek toch wel heel erg mee te vallen. Iets wat statig was hij wel, maar zijn enthousiasme was minstens even groot als dat van ons bij het zien van 3 slobbeenden, een waterral en een 100-tal kepen. Tot de natuurstudie overgehaald door zijn jeugdvriend Marc Verstraeten, bleek hij toch wel één en ander van vogels af te weten. Bovendien bleek hij erg goed met jonge gasten overweg te kunnen, de ivoren toren was in geen velden of wegen te bespeuren, en hij bleek ook nog over een aanzienlijk humorgehalte te beschikken. Toch kwam de wetenschapper in hem die dag ook even boven toen hij ons uitlegde dat de bubbels die kwamen bovenfloepen uit een stuk moeras methaan was, moeragas. Hij legde ons het ontstaan ervan uit en drukte erop dat we blij mochten zijn om zo'n natuurfenomeen met eigen ogen te zien.

Twee maanden later zagen André en ik in dezelfde Heurnemeersen twee baardmannetjes, prachtige rietvogels. Er werd onmiddellijk naar Ulrich gebeld, en een paar uur later kwam hij met zijn zonen Peter en Harlind spoorslags aangereden vanuit de Mijttestraat in Edelare. De twee vogeltjes zaten er nog steeds en Ulrich was zielsgelukkig. De waarneming moet een grote indruk op hem gemaakt hebben, want hij heeft er mij later nog ettelijke malen aan herinnerd. De basis voor dat geluk, voor die grote indruk die de baardmannetjes op hem maakten, was dubbel : kennis en beleving. Kennis omdat hij wist dat een baardmannetje een zeldzame

doortrekker was in de Scheldevallei, nu nog steeds trouwens, maar ook beleving, omdat de vogels zowel in hun uitzicht als hun behendig voedselzoekgedrag op de rietstengels gewoon prachtig waren om te zien.

Tot dan toe was De Wielewaal vooral een club van amateur-ornithologen, aangevuld met mensen die zich ook met planten of vieze beestjes bezighielden, en hoewel we natuurlijk allemaal erg goed wisten dat de natuur steeds meer onder druk kwam te staan, was onze maatschappelijke relevantie omgekeerd evenredig aan ons enthousiasme en onze inzet. Ulrich begreep als geen ander dat we de zaak op een hoger niveau moesten tillen. Hij zette volop in op de uitbouw van de Jeugd en Natuurwerking op St-Lucas, en in vrijwilligers-duobaan met Marcel Nachtergaele, zijn onvermoeibare secretaris, op de uitbouw van een performante Wielewaal, eerst op afdelingsniveau, maar daarna ook op Vlaams niveau. We zouden het nu een verbredingsoperatie noemen.

Ulrich en Marcel toverden De Wielewaal om van een vereniging van vooral hobbyisten tot een maatschappelijke beweging met als motto "natuurstudie, natuurbeleving, natuurbehoud". Zijn ideeën hieromtrent schreef Ulrich uit in een publicatie met de ietwat provocerende titel "Ik, groene jongen", die in historisch perspectief als een soort maatschappelijk pamflet moet gezien worden, en in zijn bibliografie zeker niet mag ontbreken. Studie was belangrijk, maar er was een veel groter publiek te bereiken door natuurbeleving. Door mensen opnieuw in contact te brengen met de natuur. Omdat dat deugddoend was voor een mens in een almaar jachtiger wordende samenleving. Maar ook omdat natuurbeleving bij veel mensen emotie opwekt en appelleert aan een onverholen drang naar zingeving, naar spiritualiteit, waardoor de natuur alleen al daardoor een intrinsieke waarde kreeg in het leven van velen. Mir ist alles Wunder... Als je met open zintuigen in de natuur loopt en je er aan overgeeft, je leeg maakt, kan je je als mens, zowel individueel als collectief, enkel klein voelen. Niet onbetekenend maar klein, vol ontzag, respectvol ten opzichte van de schoonheid ervan, van het mysterie van het heelal, van de aarde, van het leven, en wordt alle materie die we najagen herleid tot zijn ware proportie.

Voor iedereen die Ulrich ooit heeft horen spreken hoeft het geen betoog dat hij als geen ander de gave van het woord had. In ontelbare speeches op de winteravonden in Huise en op congressen en in dito voorwoorden in ons ledenblad bleef Ulrich zijn meeslepende, begeesterende boodschap verkondigen. En alhoewel ik niet kan uitsluiten dat sommigen onder ons vonden dat er iets te veel Lao Tse aan te pas

kwam en zijn speeches soms een wat Fidel Castro-achtige duur aannamen, kwam ze bij de meesten onder ons sterk binnen voor de rest van ons leven.

De humor is het kenmerk van de ernst staat als motto in één van Ulrichs boeken. Als je uit wat ik net heb verteld afleidt dat het allemaal toch wat zwaar op de hand was, heb ik je op het verkeerde been gezet. We dronken met Ulrich samen ook een trappist op tijd en stond. Als je hem op het terras van de Carillon, aan de voet van deze kerk, trakteerde dan werd je gegarandeerd begroet met de Avelgemse uitdrukking "’t zal ui nie spijten!". En er mocht ook gezongen worden, iets wat zijn kinderen trouwens zeer ter harte hebben genomen. Zo leerde Ulrich ons het onvolprezen Avelgemse volkslied "Stront van de karre", een lied dat ondanks zijn wat scabreuze inhoud gemaakt ernstig en gedragen moet gezongen worden. Hoewel intellectueel in hart en nieren, genoot Ulrich van de vele wandelingen in de natuur tussen de mensen, en De Wielewaal werd een beweging waar ook schrijnwerkers en arbeiders zich thuis voelden. Ulrich vertelde later graag de volgende anekdote. Op een meerdaagse in de Hoge Venen vroeg hij na een paar dagen aan een landbouwer die mee was wat hij van dat prachtige, weidse, zompige landschap vond, in de hoop dat het toch enig gevoel zou hebben opgewekt voor niet-utilitaire natuur. Waarop de boer in hart en nieren hem doodgemoedereerd antwoordde: "zo ne slechte grond heb ik vanzeleven nog nie gezien!".

Maar kennis via natuurstudie en natuurbeleving drukte ons natuurlijk met de neus op de feiten, en er moest steeds meer tijd gestoken worden in het keren van bedreigingen voor natuur en landschap in onze Vlaamse Ardennen, het land waar hij vanuit Avelgem in zijn jeugd had op uitgekeken en dat helemaal het zijne was geworden. Eén van de filosofische quotes die Ulrich bij tijd en wijle rondstrooide was Rainer Maria Rilkes "Ich lebe mein Leben in wachsenden Ringen". Als er één ring was, tussen zijn thuis en het heelal, die voor hem extra belang had, was het wel het mooiste landschap van Vlaanderen dat het onze is.

En net die Vlaamse Ardennen dreigden in 1974 overlangs, van Opbrakel over Schorisse tot Melden, doorsneden te worden door een nieuwe autostrade, de A9. Dat konden we niet over onze kant laten gaan. Ulrich begreep daarbij dat je van een brave groep mensen die zich vooral met natuurstudie en natuurbeleving bezig hield wel steun kon krijgen, maar dat die voor velen toch vooral moreel zou zijn, en dat je niet iedereen kon omturnen tot volbloed actievoerders. Dus werd er weer verbreed. Samen met het Groencomité Vlaamse Ardennen olv Paul Baekeland, VTB-Oudenaarde olv Juul Bodequin en Rik T’Hooft en Sport en Groen Brakel olv Eric Van

Cauwenberghe werd de Stichting Omer Wattez opgericht als actieplatform. Mede door toedoen van Ulrich werd een vrij uniek front gevormd van groenen en boeren, verenigd in Boerenbond en Algemeen Boerensyndicaat. In tandem met Norbert D'Hulst werd Ulrich het epicentrum van de actie. Omdat Ulrich mijn promotor was voor mijn eindwerk voor het college over het Bos t'Ename, kwam ik in die tijd regelmatig bij hem thuis. Ik werd er ontvangen in zijn studeerkamer die omgevormd was tot een soort A9-war room.

Het werd een tijd van affiches maken, nachtelijk plakacties tot grote frustratie van politie en rijkswacht, waarbij ik zelf een nacht mocht doorbrengen in het Oudenaards politiecommissariaat, pamfletten schrijven, debatten met de protagonisten in het stadhuis, tientallen mensen die dagelijks rondreden met anti-A9-borden op de fiets, twee geslaagde betogingen die het BRT-journaal haalden... Het is niet meer dan een anekdote maar toch : Ulrich schreef eigenhandig met de nodige humor het Anti-A9-lied op de tonen van "In de grote stad Zaltbommel", dat t'allengante weerklonk bij elke gelegenheid in die tijd. En uiteindelijk werd de strijd gewonnen tegen de Verrokens en de De Croos in. Hoewel historici die de nodige afstand kunnen bewaren ongetwijfeld zullen opmerken dat een gebrek aan middelen bij de Belgische Staat er zal hebben toe bijgedragen, ben ik samen met vele anderen er van overtuigd dat de A9 er zonder de actie nu wel had gelegen, en dat is voor een groot deel Ulrichs verdienste.

We leven nu in een tijd dat politici zich steeds meer realiseren dat grote projecten doorduwen tegen de wil van de meerderheid in steeds minder lukt door de kracht van het verzet vanuit het middenveld en van de civiele maatschappij, denk aan de Oosterweelverbinding. Dezelfde historici van daarnet zullen ooit tot de conclusie komen dat de Vlaamse Ardennen daarbij indertijd de toon hebben gezet met de Anti-A9-actie.

Voor alle duidelijkheid : Ulrichs engagement bleef niet beperkt tot de regio. Dat Ulrichs naam ook in de rest van Vlaanderen en zelfs in Nederland gekend is heeft niet enkel te maken met zijn filosofische carrière of zijn verruiming van De Wielewaal, nu Natuurpunt, maar bv. ook met de oprichting van het Anti-Autostradefront, waardoor ook andere autowegprojecten in de Limburgse Kempen of het Pajottenland werden bijgestuurd.

Er volgden nog vele acties, klein en groot, maar geleidelijk aan keerde de tijdsgeest. We zijn nu zover dat er steeds meer stemmen opgaan bij gereputeerde milieujuristen, o.a. bij een dorpsgenoot van hem, om rivieren, bossen,

landschappen... zoals vennootschappen rechtspersoonlijkheid te geven. Dat is nu al het geval in India of Nieuw-Zeeland, en Ulrich zou dit ongetwijfeld als een zoveelste bewijs zien dat ons eurocentrisme nergens goed voor is. Hoewel er nog steeds bedreigingen op ons afkwamen en afkomen, beseft Ulrich vanaf de jaren '80 dat altijd en overal tegen zijn niet altijd de beste strategie is in de long run, en werden streekbescherming en streekopbouw nevensgeschikte doelen, o.a. bij de Stichting, nu Milieufront Omer Wattez. Hij beseftte ook als geen ander dat de beste manier om waardevolle natuur veilig te stellen erin bestond ze aan te kopen, met alle financiële consequenties van dien. Het web van prachtige Natuurpuntreservaten dat we nu hebben hebben in de regio, is in grote mate door Ulrich geïnspireerd en door Jacques Van Heuverswijn, Marcells opvolger als secretaris, verwerkelijkt.

Eind jaren '80-begin jaren '90 trok Ulrich zich geleidelijk aan terug als voorzitter van De Wielewaal en SOW. Hij bleef evenwel vanop de achtergrond de zaak opvolgen, gaf raad waar het hem gevraagd werd, gaf zijn mening te kennen over zaken die volgens hem dreigden verkeerd te lopen zonder al te veel te schoonmoederen, en was altijd op de belangrijkste activiteiten aanwezig. Hij volgde de evolutie in het studiewerk, ontdekkingen, nieuwe soorten, vondsten, en ondertussen bleef hij ook veel lezen over de natuur; Harlind bevoorradde hem met de meest gevarieerde inhoud.

Beste familie en vrienden van Ulrich : bij het overlijden van iemand zeggen we in de katholieke traditie : "rust in vrede", "requiescat in pace", in de gebiedende wijs, als wens, de hoop uitdrukking dat de persoon in kwestie na de dood rust mag vinden. Ik denk dat dat voor Ulrich vrij onzinnig is. Om de goeie reden dat hij tijdens zijn leven die rust al gezocht én gevonden heeft. Omdat hij ons als geen ander heeft duidelijk gemaakt dat leven en dood onderdeel zijn van het continuüm van het grote Mysterie, zoals hij dat zelf subliem heeft geformuleerd in zijn last writings op zijn overlijdensbericht.

Ulrich had het dikwijls over de wijzen uit het oosten, en relativeerde dat natuurlijk onmiddellijk. De wijze die de Vlaamse Ardennen, samen met vele anderen, voor blijvend onheil heeft behoed, kwam uit Avelgem, uit Streuvelsland zoals hij het zelf noemde, uit het westen.

Ulrich, bedankt hiervoor.

En Helga, jij die altijd voor, achter en naast hem hebt gestaan, ook heel uitdrukkelijk bedankt.